

En Plet paa Frihedens blanke Skjold

Taler

Jens Lauritz Arup

Dato

9 september 1842

Sted

Stortinget

Omstendigheter

Debatt om jødeparagrafen i Grundloven

- 1 Dersom Spørgsmaalet var om nu strax uden videre Forberedelser og Betingelser
at tilstede Jøderne Adgang til Riget, vilde jeg ikke vove at stemme derfor, -
vistnok ikke af religiøse og moralske Grunde, men af andre, der er alt for ofte
fremhævede til her at behøve at gjentages, - kun vil jeg nævne Jødefolkets aldeles
5 særegne, for en væsentlig del ved Undertrykkelser bevirkede Udvikling, samt en
almindelig Opinion imod deres Optagelse, som, saalænge den ei er beseiret, vil
saagodtsom tilintetgjøre Øiemedet af at aabne dem Adgang til Landet.

- Men Spørgsmaalet er for Tiden ikke herom; thi omend Grundlovens Forbud
10 hæves, bliver den øvrige Lovgivning tilbage, og i Grunden er man, hvad Sagens
endelige Afgjørelse angaar, ikke kommet et Skridt nærmere; thi vel synes det,
som om en Hindring ved den foreslaaede Grundlovsforandring vilde
bortryddes, men den tilbageværende har dog aldeles samme Rod som den
hævede, den lovgivende Magts Vilje nemlig; og selv i Tid er der intet Væsentligt
15 vundet, da det jo er klart, at ved et og samme Thing kunde Forandringen
foregaa baade i den offentlige og private Ret.

- Saavidt jeg skjønner, er det ei Hensyn til hvad Jødefolket efter Naturretten eller
Folkeret kunde fordre, der her maa gjøre Udslaget; - thi om Indstillingen
20 bifaldes, blive deres Rettigheder derved kun i ringe Grad større, end de vare før.
Kvæstionen fremstiller sig for mig saaledes: bør Forbudet mod Jødernes Adgang
til Riget, saalænge et saadant ansees hensigtsmæssigt, have sin Plads i Grundloven
eller den almindelige Lovgivning. Sagen er saaledes et os selv, vor Lovgivning,
men vistnok ogsaa vor Nationalære, vedkommende Anliggende. Betragtes Sagen
25 derfor fra denne Side, kan jeg for mit Vedkommende ikke være i Tvivl om
hvorledes jeg vil stemme, - jeg maa nemlig bifalde Komiteens Indstilling.
Allerede den Virkning, en Yttring af Stortingets Pluralitet i den Retning

30 maatte have paa Opinionen, der efter min Anskuelse ikke er den mindst vigtige
og derhos en høist uretfærdig Hindring for Jødernes Optagelse blandt os, taler
herfor; men der gives andre og væsentligere Grunde.

Der ligger noget ikke blot for Følelsen, men ogsaa for den rolige Eftertanke høist
Stødende i en saadan almindelig, for alle Tider - thi det er jo Hensigten med at
35 gjøre det til Grundlovsbestemmelse - udtalt Fordømmelsesdom over et, vistnok
i høj Grad Mishandlet, ulykkeligt, men derhos tillige i saare mange af sine
Individer hæderligt Folk. Tyrker og Hedninger kunne frit færdes i Riget, men
Jøder, engang Guds udvalgte Folk, ærværdigt ved sin Ælde og sine Minder, der
ogsaa ere vore, ærværdigt som Moder for den hellige Religion, vi bekjende os til,
40 skulde som et besmittende og vanhelligt Folk staae udenfor, - og Dommen, som
saaledes fældes, er i Betydning og Værdighed stillet ved Siden af vort
konstitutionelle Livs vigtigste Garantier, og staaer som en
Grundlovsbestemmelse i den Samling af Regler, der forøvrigt udmærke sig
ligesaameget ved Liberalitet, som ved Erkjendelsen af Menneskets Værd som
45 Menneske, uden Hensyn til de vilkaarlige og konventionelle Forskjelligheder,
der ellers træde adskillende imellem dem. Dette er i mine Øine en skrigende
Disharmoni, der ikke snart nok kan bortffjernes; det er en Plet paa Frihedens
blanke Skjold; det er en national Vanære, som Kultur, Humanitet og Religion i
lige Grad stempler som saadan.

50 Dersom Grundloven nu skulde gives, er der vel ingen Tvivl om, at den
Bestemmelse, der foreslaaes udslettet, ingen Plads vilde finde i den; men at den i
sin Tid fik Plads deri, grunder sig paa Omstændigheder, som den gang fast ikke
kunde andet end virke mægtigt, og det er saaledes langt fra, at jeg vilde kaste
55 nogen Skygge paa Konstituenterne.

Den, der har fulgt Jødernes Historie siden deres Adspredelse, vil finde, at der
oftere fra Tid til anden har reist sig mod dette vidunderlige Folk en dunkel
Mistanke, et bittert Had, en mere eller mindre voldsom Forfølgelse, af Grunde,
60 der vistnok for de Samtidige have havt sin fulde Vægt, men som Eftertiden har
seet i deres hele Intethed. I Dyrtid vilde man i Jøderne finde Nødens Ophav,
under smitsomme Sygdomme beskyldte man dem for at have forgiftet
Brøndene; Religionsfanatisme forfølger dem stundom endnu - kort sagt, i
enhver stor Nød vendte Blikket sig mistænkeligt mod Jøderne. Men det var ei i
65 moralsk Henseende alene, de saaledes uforskyldt bleve angrebne; og just i den
Tid vor Grundlov blev given, var der indtraadt en saadan Forfølgelsesperiode i

det med os da saa nøie forbundne Danmark. Det var en ulykkelig Tid; Pengenes Værd var sjunket i en uhyre Grad, Finantserne udtømte og Elendigheden frembrudt i mangehaande Skikkelser. I stedet for at søge Kilder dertil i de Aarsager, hvor man vistnok nu erkjender, at de ligge, var det en almindelig, ja ogsaa hos de Oplyste en herskende, Mening, at Jøderne ved deres Pengevirksomhed, ved deres egennyttige Isoleringen og Stræben efter at berige sig, havde for en væsentlig Deel fremkaldt Elendigheden.

En saadan almindelig udbredt Mening, om hvis Rigtighed Faa den gang tvivlede, kunde ikke andet end yttre sin Indflydelse paa det vigtige Arbejde, der grundlagde vor Frihed og Selvstændighed; men naar man er kommen til Erkjendelse om, at derved er begaaet en stor Uret, bør man heller ikke betænke sig paa at gjøre den god igjen. En det norske Folk vanhædrende og et fremmet Folk krænkende Bestemmelse bør ikke omgives med Grundlovens Hellighed; hvad Tidsomstændighederne fremkaldte, bør ei gives Varighed gennem alle Tider; de Baand, der i denne Henseende ligge paa Nationalviljen, bør løses.

Det er saaledes min Overbeviisning, at Forholdet bør bringes tilbage til det Punkt, hvorpaa det stod førend vor Grundlov blev given; og jeg agter saaledes at stemme for Komiteens Instilling.

Kilde

Storthings-Efterretninger 1836-1854, bd. 2. Christiania 1893, s. 119-120.

Emner

Debatt, Innlegg i Stortinget, Lovgivning, Norsk historie

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/en-plet-paa-frihedens-blanke-skjold>